

Петър Кънев

ВЛАДИМИР МУСАКОВ

НЕИЗВЕСТНОТО

Владимир Мусаков не е сред българските писатели с най-щастлива литературна съдба. Става дума не за гибелта му на Добруджанския фронт през Първата световна война, а за съдбата на неговото литературно творчество. Защото, в края на краищата, едно литературно творчество може да се превърне в дело, но може и да си остане прилежно прошнурована и прономерована архивна единица.

Преди да положи кости в Алфатар през 1916, Владимир Мусаков не е видял отпечатана нито една от основните си творби. Вярно, името му не слиза от страниците на вестниците и списанията от студентството му в Москва та до самата му смърт, но обнародваните му литературни творби се броят на пръсти. Бял свят виждат неговите статии, рецензии, кореспонденции. Драмата "Далила" и импресионистичният военен дневник "Кървави петна" стават известни на публиката през 1921, а томчетата с избраните му произведения от 1943 и 1987 разширяват представите ни за духовните територии на автора, но са далеч от цялата истина, защото значителна част от неговото литературно наследство си остава в архива му. На всичкото отгоре тоталната криза на стопанския, обществения и духовния живот, която последва рухването на тоталитаризма у нас, не ни обещава скорошно научно пълно издание на съчиненията на Владимир Мусаков.

И радостно е, че въпреки струпването на толкова много неблагоприятни обстоятелства, намира се кой да върви срещу тях. Такава е диалектиката на живота. Такава е логиката на развитието на националния литературен процес.

Един от тях е Петър Кънев от Алфатар. Той е автор на книгата "Добруджански легенди и предания от Алфатар" (1996), плод на дългогодишна събирателска и изследователска работа. Успоредно с нея той подготвяше още две книги: за двамата български писатели — Йордан Йовков и Владимир Мусаков — свързали имената си завинаги с Алфатар: единият с творчеството си, другият с житейската си съдба.

И ето, книгата за Владимир Мусаков вече е готова. Веднага трябва да предупредим: това е една от възможните подобни книги за писателя. Нейното заглавие — "Владимир Мусаков. Неизвестното" — е точно, но не бива да ни подвежда. Тук не е

събрано всичко неизвестно за писателя, но тук добре са очертани посоките, по които би трябвало да върви бъдещият изследовател на живота и творчеството на Владимир Мусаков.

Книгата на Петър Кънев е синовен дълг към паметта и делото на писателя не само от страна на алфатарци, в чиито църковен двор е погребан той, но и на всички българи. Тя е един от задължителните етапи към проучването на житейската и творческата съдба на Владимир Мусаков. И ще сгрешим, ако не я гледаме тъкмо така — като една от възможните книги за писателя и като етап към пълното овладяване на неговото литературно наследство — а подходим максималистично и очакваме тя да ни каже "всичко". Защото как да кажеш всичко — да речем — за неговото студентство, без да си попаднал нито за миг в Московските архиви?

Специално трябва да отбележим богатия изобразителен документален материал. Без него приносният характер на книгата би бил немислим. И благодарение тъкмо на него важна част от архива на писателя влиза в научно обръщение. Освен това, той създава духовната атмосфера на книгата, ускорява диалога на читателя с нея.

Тя, както всяка подобна книга, си има и своите недостатъци: На първо място сред тях е неясният критерий за пълнотата на изложението. Колкото и да е пълно то, не съдържа ли всичко, все ще бъде повод за основателни претенции. Но това би било задача на съвсем друга по характер книга. Същото се отнася и до иерархията на ценностите: всеки изследовател би приложил своята лична система. Както, прочее, е постъпил и Петър Кънев. Или за дискуссионния въпрос за мястото и ролята на един писател в контекста на националния литературен процес...

Това е една от книгите, които са градиво на националния литературен процес и проправят пътищата към окончателното завършване на конкретни негови клонове и етапи. Тъкмо в това е находката на Петър Кънев. Тъкмо в това е неговата заслуга. Това е и сполуката на Петър Кънев.

Георги МАРКОВСКИ
Светлана СТОЙЧЕВА